

เทคโนโลยี 4 ปศุสัตว์ “หมูหลุม” ม.แม่โจ้ หนุนทางเลือกเกษตรกร ลดต้นทุน-เนื้อคุณภาพดี-สร้างรายได้หมุนเวียน

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ นอกจาก
 เป็นสถานศึกษาที่ผลิต
 บุคลากรคุณภาพด้านการเกษตรแล้ว ยัง
 เป็นสถานศึกษาที่ให้บริการวิชาการความรู้
 ด้านเกษตรกรรมแก่เกษตรกรและผู้สนใจ
 อีกมากมาย ดังเช่น คณะผลิตกรรมการ
 เกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งได้จัดพื้นที่
 และแปลงทดลองสาธิตให้เป็นแหล่งเรียนรู้
 ทางเกษตรแก่นักเรียน นักศึกษา
 เกษตรกร และประชาชนโดยทั่วไปได้เข้า
 เยี่ยมชมและศึกษา ซึ่งเรียกว่าการเรียนรู้
 ฐานเกษตร มีจำนวน 15 ฐาน ได้แก่ ฐาน

หน่วยงานต่างมาดูงานเกี่ยวกับการเลี้ยงหมูหลุม

รดน้ำจุลินทรีย์เพื่อฆ่าเชื้อและเพิ่มความชื้น

สภาพความเป็นอยู่ของหมูภายในคอกหมู

คุณสุกิจ ดิตชัย

รดน้ำจุลินทรีย์ตัวหมู เพื่อฆ่าเชื้อที่ติดมากับหมู

การเรียนรู้ไม่ดกไม่ประดับ งานการเรียนรู้
 ฐานการผลิตผักปลอดภัย งานการเรียนรู้
 ผลิตเห็ดเศรษฐกิจ งานการเรียนรู้ไร่ยา

ฐานการเรียนรู้ไล่เดือนดินกำจัดขยะ ฐาน
 การเรียนรู้โยโย่ป๋องป๋อง ฐานการเรียนรู้
 เกษตรทฤษฎีใหม่ ฐานการเรียนรู้พืชพันธุ์
 แมลง ฐานการเรียนรู้สวนผีเสื้อ ฐานการ
 เรียนรู้กล้วยไม้ ฐานการเรียนรู้สัตว์ปีก
 ฐานการเรียนรู้โคนมและโคเนื้อ ฐานการ
 เรียนรู้เกษตรผสมผสาน ฐานการเรียนรู้
 เห็ดแม่โจ้ และฐานการเรียนรู้การเลี้ยงสุกร
 แบบธรรมชาติ สำหรับฐานการเรียนรู้การ
 เลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ (หมูหลุม) เป็น
 ฐานหนึ่งที่น่าสนใจและได้เป็น
 ผลสำเร็จ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุน
 จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตั้งแต่ปีงบประมาณ
 2550 ดำเนินงานโดยฝ่ายขยายพันธุ์พืช
 และสัตว์ สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการ

คุณสุกิจ ดิตชัย นักวิชาการเกษตร
 ชำนาญการ 8 ระดับ 8 หัวหน้าโครงการ
 ฐานการเรียนรู้การเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ
 (หมูหลุม) เล่าให้ฟังว่า การเลี้ยงสุกรแบบ
 ธรรมชาติ หรือหมูหลุม เป็นทางเลือกหนึ่ง
 ของเกษตรกร ผู้ที่มีค่านิยมชมชอบการ
 เลี้ยงสุกรโดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย
 เนื่องจากการเลี้ยงสุกรที่เลี้ยงกันโดยทั่วไป
 มีต้นทุนการผลิตสูง วัตถุดิบอาหารสัตว์มี
 ราคาแพง ส่งผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร
 ประสบปัญหาขาดทุน การเลี้ยงสุกรแบบ
 ธรรมชาติ (หมูหลุม) เน้นการใช้วัสดุต่างๆ ที่
 มีอยู่ตามธรรมชาติและในท้องถิ่นเป็นหลัก
 หารายได้จากมูลสุกรและใช้เพื่อประโยชน์อื่น

ธรรมชาติในคอกหรือหลุมสุกร ส่วนมูลของ
 สุกร รวมทั้งวัสดุในหลุมซึ่งถูกย่อยโดย
 จุลินทรีย์ สามารถนำไปเป็นปุ๋ยให้พืช และ
 ปรับปรุงดิน หลักการเลี้ยงสุกรแบบธรรม
 ยานนี้ช่วยให้เกษตรกรมีความปลอดภัย
 ต่อผู้บริโภค
 ส่วนองค์ประกอบที่สำคัญของการเลี้ยง
 หมูหลุม มีดังนี้
 การสร้างโรงเรือน เริ่มแรกเน้นการใช้
 วัสดุต่างๆ ที่มีตามธรรมชาติ เพื่อลดต้นทุน
 ค่าสร้างโรงเรือนให้ได้มากที่สุด หากพื้นที่
 ไม่กว้างขวาง ภายหลังสร้างโรงเรือนแล้ว ขุด
 หลุมภายในคอกให้ลึกประมาณ 90 เซนติเมตร
 ซึ่งขนาดของหลุมขึ้นอยู่กับจำนวนสุกรที่จะ
 เลี้ยง โดยกำหนดสุกร 1 ตัว ใช้พื้นที่เลี้ยง

ดินที่ขุดออก ในความลึก 90 เซนติเมตร
 โดยความลึก 90 เซนติเมตร นั้นแบ่ง
 เป็นสองช่วง ช่วงละ 45 เซนติเมตร โดย
 ช่วงที่หนึ่งชั้นแรกใส่แกลบความสูงประมาณ
 15 เซนติเมตร ชั้นที่สองใส่ดินแดงหรือดิน
 ที่ขุดออก 10% ของแกลบที่เหลือให้ทั่วคอก
 ชั้นที่สามใส่ถ่านหุบน้ำมันขนาดเล็กที่สุด 10%
 ของแกลบ ชั้นที่สี่ใส่เกลือเม็ด 1% ของ
 แกลบโรยให้ทั่ว ชั้นที่ห้าใส่มูลสัตว์แห้ง 10%
 ของแกลบ ชั้นที่หกใส่แกลบประมาณ 20%
 ของชั้นแรกใส่ทับมูลสัตว์แห้ง เพื่อสะดวก
 ในการรดน้ำหมักจุลินทรีย์ เมื่อใส่วัสดุทุก
 ชั้นแล้ว รดน้ำจุลินทรีย์ทั้ง 7 ชนิด คือ
 น้ำหมักจุลินทรีย์จากพืชสีเขียวและสด
 จุลินทรีย์จากผลไม้สุก จุลินทรีย์จากพืช
 สมุนไพร จุลินทรีย์จากน้ำข้าวข้าวกับ
 เปลือกไข่ จุลินทรีย์น้ำข้าวข้าวกับถ่าน
 กระดุกสัตว์ จุลินทรีย์น้ำข้าวข้าวกับนมสด
 (โยเกิร์ตหมัก) และน้ำจุลินทรีย์จากสัตว์

ส่วนช่วงที่สองซึ่งเหลืออีก 45
 เซนติเมตร ใส่วัสดุเช่นเดียวกับช่วงที่หนึ่ง
 ทุกชั้น เลือแต่ชั้นสุดท้ายใส่แกลบจน
 มองไม่เห็นหลุม จากนั้นรดด้วยน้ำหมัก
 จุลินทรีย์ทั้ง 7 ชนิด ให้ชุ่ม ส่วนผนังกัน
 คอกใช้วัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ไม้ไผ่
 ไม้ระแนง ไม้ยูคาลิปตัส หรือวัสดุที่ได้
 ตามธรรมชาติ หลังจากนั้น นำหมูลงเลี้ยง
 และนำน้ำหมักจุลินทรีย์รดตัวหมูอีกครั้ง
 เพื่อล้างสิ่งต่างๆ ที่ติดมากับหมูออกให้หมด
 นอกจากนี้ รวมไปถึงน้ำดื่ม ของหมูกินจะใส่
 จุลินทรีย์ไปด้วยเพื่อฆ่าเชื้อเช่นเดียวกัน
 “การเลี้ยงหมูหลุม” ทางมหาวิทยาลัย
 แม่โจ้ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง
 พร้อมกันนี้ยังได้จัดฝึกอบรมให้เกษตรกร
 และผู้สนใจได้เรียนรู้เช่นที่ บ้านร้อย
 พร้อม ตำบลบวกคำ อำเภอสนัก้าพะ
 จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกลุ่มผู้เลี้ยงหมูหลุม
 โดยการส่งเสริมของมหาวิทยาลัยแม่โจ้
 และประสบผลสำเร็จดี เช่น **คุณวิจิต กลิ่น**
 ทอง เกษตรกรผู้เลี้ยงหมูหลุม อายุ 45 ปี
 บ้านร้อยพร้อม ตำบลบวกคำ อำเภอ
 สนัก้าพะ จังหวัดเชียงใหม่ เล่าให้ฟังว่า
 “เมื่อมีคนอื่นแนะนำให้เลี้ยงหมูหลุมเพื่อ
 ช่วยปลดหนี้ แต่ตนเองไม่เชื่อ เนื่องจาก
 ตนเองทำอาชีพปลูกแบบคนต่างสวนเป็น
 หลักอยู่แล้ว เมื่อมีโอกาสได้เข้าอบรมที่
 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ครั้งแรกยังไม่เชื่อ ภาย
 หลังจากได้รับความรู้จากการอบรมจึง
 ลงมือเลี้ยง โดยเริ่มเมื่อเดือนมกราคม 2552
 จำนวน 5 ตัว ซึ่งหมูที่นำมาเลี้ยงเป็นหมู
 จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ น้ำหนักประมาณ
 12-16 กิโลกรัม หรืออายุได้ประมาณ 1
 เดือนครึ่ง ช่วงแรกที่เลี้ยงหมูต้องปรับ

คอกที่ขุดหลุมไว้ เพื่อนำวัชระธรรมชาติมาใส่

คอกที่ใส่วัสดุธรรมชาติเรียบร้อยแล้ว

อาหารโดยการให้อาหารเม็ดผสมกับพืชผัก
 หรือจุลินทรีย์ที่ไว้ จากนั้นค่อยๆ ลดให้
 เหลือแต่พืชผักและจุลินทรีย์เท่านั้น แต่ละ
 วันอาหารที่ให้ประมาณ 30 กิโลกรัม ต่อหมู
 5 ตัว ให้อาหารแบบนี้ไปตลอดจนถึงเวลา
 จำนวนประมาณ 4 เดือนครึ่ง น้ำหนักต่อตัว
 ประมาณ 80-95 กิโลกรัม จำนวนหมู 5 ตัว
 ต้นทุนจ่ายไปประมาณ 10,000 บาท แต่ขาย
 ได้ประมาณ 17,000 บาท กำไรที่ได้ประมาณ
 7,000 บาท ถ้าเปรียบเทียบกับหมูที่เลี้ยง
 ธรรมดาขายจะได้กำไรต่อตัวละ 400-500 บาท
 แต่เมื่อเลี้ยงหมูหลุมได้กำไรประมาณตัวละ
 1,000-1,500 บาท หลังจากที่ยกหมูหมด
 คอกแล้ว จึงนำเศษวัสดุและมูลหมูที่อยู่ใน
 หลุมไปตากแดด พอแห้งแล้วนำไปใช้เป็น
 ปุ๋ยใส่แปลงพืชผักต่างๆ รวมทั้งแปลงข้าวที่
 ปลูกไว้ในช่วงฤดูหนาว ทำให้ลดต้นทุน
 ในการจัดซื้อปุ๋ย ซึ่งทำให้ผลผลิตได้เป็นมา

ทางเกษตรแบบอินทรีย์ไปด้วย
 และครอบครัวไปตนเองจะเลี้ยงหมูใน
 คอกเดิม แต่เพิ่มจำนวนเป็นคอกละ 8 ตัว
 ตามคำแนะนำของทางมหาวิทยาลัยแม่โจ้
 ถ้าหากว่าเลี้ยงแล้วหมูมีน้ำหนักเท่ากับ
 เลี้ยงหมูคอกละ 5 ตัว นั้น ก็สามารถ
 ทำได้ประหยัดพื้นที่มากขึ้น จากผลการที่
 ปฏิบัติจริงและเห็นถึงผลกำไรที่ได้รับ ทำให้
 เกษตรกรผู้เลี้ยงหมูในหมู่บ้านเริ่มหันมา
 เลี้ยงหมูหลุมเป็นจำนวนมากหลายราย และ
 อีกประการหนึ่งหมูหลุมไม่มีกลิ่นรบกวน
 เพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียง
คุณบุญมี บุญดี เกษตรกรผู้เลี้ยงหมู
 หลุม อายุ 54 ปี บ้านเลขที่ 118 หมู่ที่ 6
 บ้านร้อยพร้อม ตำบลบวกคำ อำเภอ
 สนัก้าพะ จังหวัดเชียงใหม่ เล่าให้ฟังว่า
 “ตนเองทำนาเป็นหลัก พอว่างจากการทำ
 นาจึงหันมาเลี้ยงหมูเป็นอาชีพเสริม ซึ่ง

เมื่อก่อนตนเองเลี้ยงหมูแบบธรรมดา แต่
 เมื่อได้เห็นการเลี้ยงหมูหลุมได้ผลดี จึงได้
 ทดลองเลี้ยง ในระยะแรกเลี้ยงจำนวน 5 ตัว
 อายุของหมูประมาณ 1 เดือน 7 วัน ส่วน
 อาหารระยะแรกให้อาหารหมูร่วมกับพืชผัก
 แต่พอเคยชินก็จะให้แต่พืชผัก และจุลินทรีย์
 เมื่อได้มาเลี้ยงหมูหลุมได้เห็นถึงความแตก
 ต่างจากการเลี้ยงแบบธรรมดาตามมาก เช่น หมู
 ไม่มีความเครียด ไม่มีกลิ่นของมูลหมูไป
 รบกวนเพื่อนบ้าน
คุณเอาไฟ แก้วเจริญ เกษตรกรผู้เลี้ยงหมู
 หลุม อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 129 หมู่ที่ 6 บ้าน
 ร้อยพร้อม ตำบลบวกคำ อำเภอสนัก้าพะ
 จังหวัดเชียงใหม่ เล่าให้ฟังว่า “ตนเองได้เข้า
 ร่วมอบรมของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จึงสนใจ
 เริ่มเลี้ยงหมูหลุม จำนวน 5 ตัว มาเป็นระยะ
 เวลา 3 เดือนแล้ว สำหรับอาหารที่ให้หมู
 หลุมประมาณ 30 กิโลกรัม ต่อ 5 ตัว ต่อวัน
 ส่วนพืชผักที่นำมาทำเป็นของหมักนั้นจะไป
 เอาจากตลาด หรือตามแหล่งธรรมชาติ เป็น
 วิธีที่ทำให้ลดต้นทุนอีกทางหนึ่งด้วย การ
 เลี้ยงหมูหลุมนอกจากจะลดต้นทุนแล้ว ยัง
 สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในครัว
 เรือนได้อีกด้วย”

คุณสุกิจ เล่าให้ฟังเพิ่มเติมว่า “จากการ
 ที่ได้เลี้ยงหมูหลุมมา และขยายผลให้กับ
 เกษตรกรได้เลี้ยงหมูหลุมนั้น ภายหลังจาก
 หมูโตเต็มที่พร้อมจำหน่ายแล้ว คณะวิจัยจะ
 นำหมูไปฆ่าและ เพื่อวิเคราะห์ลักษณะ
 ความสมบูรณ์ของเนื้อหมู เครื่องในหมูและ
 ส่วนต่างๆ ผลปรากฏว่าหมูที่เลี้ยงในหมูหลุม
 โดยธรรมชาติไม่มีสารตกค้างในเนื้อหมู เนื้อ
 มีสีชมพูอ่อน ส่วนเครื่องในต่างๆ ไม่มีกลิ่น
 เหม็น ดังนั้น จึงทำให้หมูหลุมเป็นที่ต้องการ
 ของตลาดเพิ่มมากขึ้น”

จากเกษตรกรผู้เลี้ยงหมูหลุมดังกล่าว
 ทำให้ทราบว่าทางเกษตรไม่จำเป็นต้อง
 ลงทุนมากมาย เพียงแต่เกษตรกรรู้จักปรับ
 ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีคุณค่าและใช้
 ประโยชน์อย่างเต็มที่ เกษตรกรก็จะสามารถ
 ทำทางออกในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข
 กับการเลี้ยงชีพด้วยอาชีพเกษตรกรรม
สำหรับผู้ที่สนใจฐานการเรียนรู้การเลี้ยง
หมูหลุม ติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่
คุณสุกิจ ดิตชัย หัวหน้าโครงการ โทร. (081)
961-5405 หรือสนใจฐานต่างๆ สอบถาม
ข้อมูลได้ที่ งานประชาสัมพันธ์ คณะผลิต
กรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตำบล
หนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์ (053) 873-353 โทรสาร (053) 498-
157 หรือ www.agric-prod.mju.ac.th